

ЧІП М.С.

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ» ТА ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПОТЕНЦІАЛУ ЦЕМЕНТНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Стаття присвячена дослідженню сутності поняття конкурентоспроможності та було сформовано конкурентоспроможність потенціалу цементної галузі України. Стаття висвітлює результати спостереження за конкурентоспроможністю потенціалу цементної України.

Ключові слова: конкуренція, конкурентоспроможність, конкурентоспроможність підприємства, цементна галузь, конкурентоспроможність потенціалу.

Актуальність. Конкурентоспроможність підприємства є одним з найважливіших критеріїв доцільності виходу підприємств на міжнародний ринок. Сучасні тенденції розвитку світових економік, головними індикаторами яких були масова глобалізація фінансових ринків та знищення міжрегіонального та національного контролю за ринками, сприяють формуванню нових характеристик та тлумачень соціально-економічних явищ та подій.

XXI століття запропонувало нам по-новому подивитися на роль людського капіталу в підвищенні конкурентоспроможності економіки; на місце освіти, науки та фактору знань в розвитку інноваційної діяльності підприємств, регіонів та країн тощо.

В умовах існування значної кількості різних наукових підходів особливого значення набуває дослідження еволюції поглядів на конкуренцію, оскільки саме таким шляхом можна систематизувати рекомендації щодо підвищення рівня конкурентоспроможності як окремого економічного суб'єкта, так і економіки країни в цілому.

Особливо актуальним в умовах активізації глобалізаційних та інтеграційних процесів стає вивчення міжнародної конкуренції як економічної категорії та дослідження шляхів підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки.

Аналіз публікацій. Дослідження теоретичних основ та практичного застосування управління конкурентоспроможністю знайшли своє відображення в працях закордонних учених Г. Асселя, Ф. Котлера, Г. Минцберга, Пітерса, М. Портера, Ф. Тейлора, А. Сміта, А. Файоля, Р. Уотермена, Е. Чемберлена, Й. Шумпетера та інших. В Україні вивчення проблеми конкурентоспроможності також актуальне, йому приділяють увагу такі вчені-економісти Балабанова Л. В., Тарнавська Н. П., Скудар Г. М., Галелюк М. М., Бондаренко Г. С., Должанський, С. Шевельова та багато інших вчених

У наукових працях І. Ансоффа [1.2] та М. Портера [3] закладено теоретичні основи щодо озуміння понять «конкуренція», «конкурентоспроможність», «конкурентні переваги», їх взаємозв'язок та вплив на процеси планування та стратегічного управління підприємством.

Жан-Жак Ламбен зауважує, що конкурентоспроможність підприємства – це спроможність підприємства задовольняти потреби покупців краще, ніж це роблять конкуренти [4].

Сучасні дослідники розвинули теоретичні підходи до визначення конкуренції та конкурентоспроможності як економічної категорії. Г. Л. Азоев вважає, що конкурентоспроможність – це здатність ефективно розпорядитися власними і позиковими ресурсами в умовах конкурентного ринку. Виробництво і реалізація конкурентоспроможних товарів – обов'язкова умова конкурентоспроможності фірми, оскільки є результатом її конкурентних переваг по всьому спектру проблем управління компанією [5].

Р. А. Фатхутдінов розглядає конкурентоспроможність як властивість об'єкта, що характеризується ступенем реального або потенційного задоволення ним конкретної потреби порівняно з аналогічними об'єктами, які представлені на даному ринку [6].

З погляду І. Должанського та Т. Загорної, конкурентоспроможність підприємства – це здатність підприємства виробляти й реалізовувати швидко, дешево, якісно, продавати в достатній кількості, за високого технологічного рівня обслуговування; це результат систематичної роботи з усього виробничого господарського циклу, що приводить до переваг у сфері НДДКР, виробництва, управління, фінансів, маркетингу тощо [7,8].

Виклад основного матеріалу.

Конкурентоспроможність є одним із суттєвих показників стану підприємства, який визначає перспективи його розвитку, можливості досягнення стратегічних цілей та завдань. Характеристиками конкурентоспроможності є конкурентна перевага та конкурентний потенціал, а ступенем її реалізації є конкурентостійкість та конкурентна позиція.

Таким чином, конкурентна перевага – це відносна категорія, для якої притаманна здатність адаптації до умов, що змінюються, певний рівень стійкості та ефективності, що в сукупності визначає можливості успішного функціонування підприємства в конкурентному середовищі. Інакше кажучи, це висока компетентність підприємства, що надає йому найкращі можливості залучати й зберігати клієнтів.

Конкурентні переваги як стратегічні фактори успіху повинні відповідати наступним вимогам:

- 1) базуватись на можливостях підприємства, які зобов'язані бути оригінальнішими у порівнянні з конкурентами, і які неможливо скопіювати;
- 2) забезпечувати унікальність торгової марки у порівнянні з конкурентами у довгостроковій

перспективі;

3) задовольняти специфічні потреби клієнтів.

Доцільно виділити критерії оцінки та аналізу конкурентних переваг підприємства. [9].

На думку вітчизняних вчених Шершньової З. Є. та Оборської С. В., «конкурентні переваги – це характерний для певної галузі перелік чинників, що приносять їй переваги перед іншими галузями (наприклад, у боротьбі за інвестиції за рахунок більшої прибутковості або швидкості обороту капіталу), а також одним підприємством над іншими. Ці фактори не є постійними, вони змінюються залежно від: особливостей галузей; сегментів ринку, що обслуговуються, а також часу та етапу «життєвого циклу» галузі та підприємства» [10.11].

Вчений Василенко В. О. дає таке визначення конкурентних переваг: «...це характеристики, властивості товару або товарної марки, які створюють для підприємства певні переваги над прямими конкурентами» [12,13]. Отже, метою статті є визначення сутності конкуренції та визначення конкурентоспроможності цементної галузі України.

За даними Держкомстату, цемент в Україні виробляють 17 підприємств. 15 з них входять до Українського концерну підприємств і організацій цементної та азбестоцементної промисловості «Укрцемент». Найбільші цементні заводи розташовані в Кривому Розі, Дніпродзержинську й Дніпропетровську. Цементні заводи в західних

областях виробляють третину цементу України. Найбільші заводи зосереджено у Львівській, Рівненській, Івано-Франківській та Хмельницькій областях. Порівняно менше виробляють цементу на півдні країни, хоча тут є високоякісна сировина. В середньому на одне підприємство в Україні припадає 1,3 млн. т цементу на рік.

Самі ж цементники за підсумками минулого року констатують певне зниження обсягів виробництва своєї продукції, у порівнянні з 2013 на – на 12%. Потужності української цементної галузі величезні, вони цілком задовольняють внутрішній попит і мають запасний ресурс – наприклад, потужності клінкерного виробництва завантажені на 40%.

Відтак, перспективна галузь потребує підтримки та сприяння держави, зокнайперше – посилення боротьби з величезними обсягами контрафактної продукції, яка заповнила внутрішній ринок країни після запровадження мораторію на перевірку підприємств та зниження рівня державного контролю якості.

Темпи виробництва за 2014 знижені на 5,3% в порівнянні з 2013 роком. За підсумками роботи за 12 місяців 2014 лідерами виробництва цементу є акціонерні товариства: Подільський цемент, Криворізький цемент ПАТ "ХайдельбергЦемент Україна" та Івано-Франківськцемент. На рис.1 представлено обсяги виробництва цементу в Україні протягом 2001-2014 років.

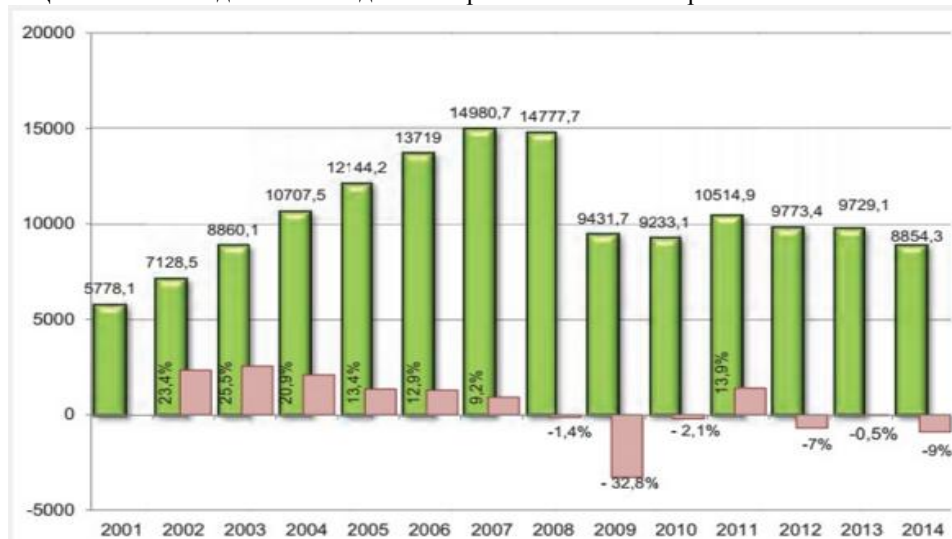

Рис. 1 – Обсяги виробництва цементу в Україні протягом 2001-2014

Середньорічна розрахункова потужність виробництва цементу в 2014 році склала 19600000 тонн на рік. Фактично в 2014 році було випущено 8 млн. 854 тис. тонн цементу.

Використання виробничих потужностей склало 45,2%. Рис.2 ілюструє динаміку використання потужностей з виробництва цементу у 2014 році.

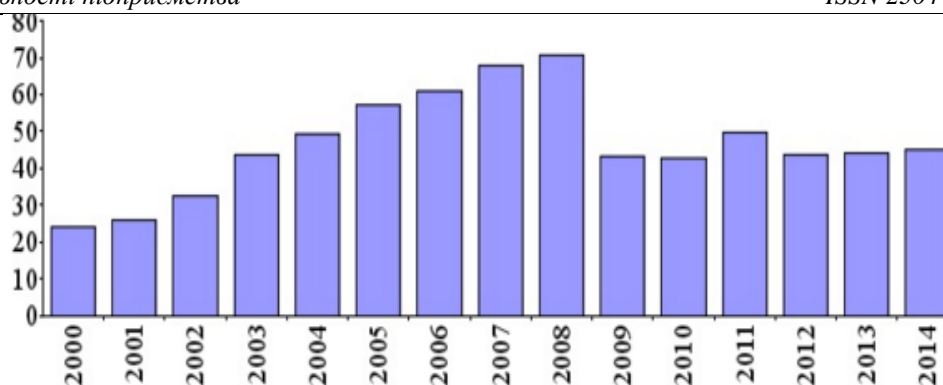

Рис.2 – Використання потужностей з виробництва цементу у 2014 році в Україні

Висновок. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства, на мою думку, є здатністю підприємства використовувати свої переваги та спроможність вміло використовувати свої ресурси та можливості відносно аналогічних конкурентних підприємств на ринку. Система спостереження за конкурентоспроможністю потенціалу підприємства в цементній галузі створює цілісний комплекс взаємопов'язаних компонентів, представлений підсистемами індикаторів конкурентоспроможності потенціалу, що входять до системи оцінок порівняльних переваг національних економік в глобальному просторі. Індикатори конкурентоспроможності потенціалу цементного виробництва це оцінні критерії що визначають вплив факторів виробництва на різні сторони господарчої діяльності підприємства та відображають тенденції світової конкурентоспроможності. Отримані результати підтверджують, що для розвитку цементної галузі України треба підвищити роботу над енергоефективністю, розробити заходи щодо переходу на європейські стандарти та боротися з фальсифікатом продукції.

Список літератури : 1. Ансофф, И. Планирование будущего корпорации [Текст] / И. Ансофф. – М.: Прогресс, 1985. – 560 с. 2. Ансофф, И. Стратегическое управление [Текст] / И. Ансофф. – СПб.: Terra, 2001. – 574 с. 3. Портер, М. Международная конкуренция [Текст] / М. Портер; пер. с англ. В. Д. Шетинина. – М.: Международные отношения, 1993. – 51 с. 4. Ламбен Ж.Ж. Стратегический маркетинг: европейская перспектива / Ж.Ж. Ламбен; пер. с франц. – СПб.: Наука, 1996. – 589 с. 5. Азоев, Г. Л. Конкуренция: анализ, стратегия и практика [Текст]: монография / Г. Л. Азоев. – М.: Центр экономики и маркетинга, 1996. – 208 с. 6. Фатхутдинов, Р. А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление [Текст]/Р. А. Фатхутдинов. – М.: Инфра-М., 2002. – 892 с. 7. Должанський І. З. Конкурентоспроможність

підприємства: навчальний посібник / І. З. Должанський, Т. О. Загорна. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с. 8. Дяченко Т. О. Визначення конкурентоспроможності автотранспортних підприємства стратегії її підвищення: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.07.04 / Т. О. Дяченко. – К., 2002. – 20 с. 9. Результати та ефективність // Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С. Ф. Покропивного; КНЕУ. – К., 2001. – 526 с. 10. Люкшинов А. Н. Стратегический менеджмент. – М.: Юнити-Дана, 2002. – 375 с. 11. Шершньова З. Є., Оборська С. В. Стратегічне управління: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 1999. – С. 66–84. 12. Василенко В. О. Стратегічне управління – К.: ЦУЛ, 2003. – 396 с. 13. Драган О. І., Кутас О. О., Зуєва Л. С. Маркетинг: Навч. посіб. – К.: ДАКККІМ, 2005. – 291 с.

Bibliography (transliterated): 1. Ansoff, Y. Planirovaniye budushcheho korporatsyy [Tekst] / Y. Ansoff. – M.: Prohress, 1985. – 560 p. 2. Ansoff, Y. Stratehicheskoye upravleniye [Tekst] / Y. Ansoff. – SPb.: Terra, 2001. – 574 p. 3. Porter, M. Mezhdunarodnaya konkurentsyya [Tekst] / M. Porter; per. s anhl. V. D. Shchetynina. – M.: Mezhdunarodnye otnosheniya, 1993. – 51 p. 4. Lamben Zh. Zh. Stratehicheskyy marketynh: evropeyskaya perspektiva / Zh. Zh. Lamben; per. s frants. – SPb.: Nauka, 1996. – 589 p. 5. Azoev, H. L. Konkurentsyya: analiz, stratehiya y praktyka [Tekst]: monografiya / H. L. Azoev. – M.: Tsentr ekonomyyu y marketynha, 1996. – 208 p. 6. Fatkhutdinov, R. A. Konkurentosposobnost': ekonomika, stratehiya, upravleniye [Tekst]/R. A. Fatkhutdinov. – M.: Ynfra-M., 2002. – 892 p. 7. Dolzhans'kyy I. Z. Konkurentospromozhnist' pidpriyemstva: navchal'nyy posibnyk / I. Z. Dolzhans'kyy, T. O. Zahorna. – K.: Tsentr navchal'noyi literatury, 2006. – 384 p. 8. Dyachenko T. O. Vyznachenniya konkurentospromozhnosti avtotransportnykh pidpriyemstva stratehiyi yiyi pidvyshchenniya: avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ekon. nauk: spets. 08.07.04 / T. O. Dyachenko. – K., 2002. – 20 p. 9. Rezul'taty ta efektyvnist' // Ekonomika pidpriyemstva: Pidruchnyk / Za zah. red. S. F. Pokropyvnoho; KNEU. – K., 2001. – 526 p. 10. Lyukshynov A. N. Stratehicheskyy menedzhment. – M.: Yunyty-Dana, 2002. – 375 p. 11. Shershn'ova Z. Ye., Obors'ka S. V. Stratehichne upravlinnya: Navch. posib. – K.: KNEU, 1999. – P. 66–84. 12. Vasylenko V. O. Stratehichne upravlinnya – K.: TsUL, 2003. – 396 p. 13. Drahon O. I., Kutas O. O., Zuyeva L. S. Marketynh: Navch. posib. – K.: DAKKKiM, 2005. – 291 p.

Надійшла (received) 08.10.2015

Відомості про авторів / About the Authors

Чип Маргарита Сергіївна – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», студентка; тел.: (095) 42-55-777; e-mail: margarita.chip@aiesec.net.

Chip Margaryta – National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", student; tel.: (095) 42-55-777; e-mail: margarita.chip@aiesec.net.